

In memoriam Pentti Sipponen

November 1943, Hämeenlinna – detsember 2023, Espoo

Lahkunud on hea kolleeg, Eesti gastroenteroloogide koostööpartner, professor, meditsiinidoktor, teadlane Pentti Sipponen. Helsingi ülikoolis omandas ta patoloogi eriala ja kaitses 1977. aastal doktoriväitekirja maksahaiguste teemal.

Pentti Sipponen töötas Jorvi haiglas patoloogina alates 1976. aastast, aastast 1980 Jorvi haigla patoloogia-ala peaarstina ning 2004.–2006. aastal oli ta kogu Helsingi ülikoolihaigla piirkonna patoloogia-valdkonna vastutav peaarst. Pentti Sipponen töö oli tihedalt seotud haigla kliiniliste osakondadega, ta arendas kliinilise patoloogia liini, korraldas ühiseid regulaarseid kliinilisi ja patoloogia-alaseid konverentse haigusjuhtude aruteludega. Need olid aluseks prekliiniliste ja kliiniliste erialade koostööks.

Oma teadustöö pühendas ta kroonilise gastriidi erinevate aspektide uurimisele Max Siurala ja Kaljo Villako juhitud Eesti-Soome gastroenteroloogide töögrupis alates 1973. aastast. Soomes ja Eestis läbi viidud rahvastiku-uuringud gastriidi esinemissageduse kohta andsid aluse kroonilise gastriidi olulisuse mõistmisele ning selle seoste selgitamisele maohaavandi ja maovähiga. Need uurimused toetasid austraallaste Robin Warreni ja Barry Marshalli teadustöid *Helicobacter pylori* avastamisel 1982. aastal. See avastus muutis täielikult gastriidi käsitlust ja maohaiguste ravipraktikat. Muu hulgas peatus peaaegu täielikult mao- ja kaksteistsõrmiksoole-haavandite kirurgiline ravi. Warreni ja Marshalli uurimisrühma liikmena sai Pentti Sipponen koos abikaasaga 2005. aastal osaleda R. Warrenile ja B. Marshallile Nobeli meditsiiniauhinna üleandmise tsereemonial Stockholmis.

Nii Soomes kui ka Eestis saavutati kroonilise gastriidi ja *Helicobacter pylori* uuringutes maailmas juhtpositsioon. Koostöö tulemusi avaldati mainekates teadusajakirjades ning sel teemal kaitsti nii Soomes kui ka Eestis kümneid doktoriväitekirju. Pentti Sipponen oli lahtise sulega publitseerija ja temalt on ilmunud üle 400 teadusartikli, paljud neist ühistöös Eesti teadlastega. Helikobakteri uuringud mõjutasid ja edendasid mitmeid kliinilisi erialasid: gastroenteroloogiat, patoloogiat, immunoloogiat, pediaatriat, sisehaigusi, kirurgiat ja peremeditsiini.

Pentti Sipponen oli maailmas tunnustatud teadlane. Ta oli aastatel 1999–2001 helikobakteri rahvusvahelise uurimisrühma (*European Helicobacter pylori Study Group*) liige ja president. Ta oli paljude teadusväljaannete toimetus-

kolleegiumi liige ning Jaapani, Poola, Ungari, Belgia ja Soome Gastroenteroloogia Assotsiatsiooni auliige. Pentti Sipponen ettekanded ja sõnavõtted olid rahvusvahelistel konverentsidel oodatud, tema artikleid tsiteeritakse kui baastadmisi gastriidist tänaseni. Pentti Sipponen osales korduvalt Tartu Ülikooli konverentsidel ja erialaseltside koosolekutel ning mitmetes teadusprojektides koos Eesti gastroenteroloogide ja patoloogidega.

Professoriks nimetati ta 1996. aastal. Naajatades küsiti: „Kes on see kuulus soome gastroenteroloog, kes ei ole gastroenteroloog?“. Temast oli saanud mõjuisik gastriidi uurimisel maailmas.

Kroonilise gastriidi uurimuste alusel sündis firma Biohit Health-Care' arendustöö, mille käigus töötati välja rahvusvahelisel kasutusel olev GastroPaneli laboritest, millega saab hinnata mao seisundit ilma gastroskoopiat tegemata. Test aprobeeriti ka Tartu Ülikooli kirurgiakliinikus.

Pentti Sipponen emeriteerus 2006. aastal. Teadusuuringuid jätkas ta koos poegade Lauri ja Arnoga uues valdkonnas ning 2006. aastal asutasid nad firma Repolar Pharmaceuticals Oy, mis arendab ja toodab inimestele ja lemmikloomadele mõeldud nahahaavahooldustooteid.

Pentti Sipponen ei jätnud kunagi märkimata, kui oluline on olnud tema elus koostöö Eesti gastroenteroloogidega ja Tartu Ülikooliga.

**Eesti Gastroenteroloogida Seltsi,
Eesti-Soome gastroenteroloogide
töörühmaja ja Tartu Ülikooli
Helicobacter pylori uurimisgrupi
nimel
Heidi-Ingrid Maaroo**